

David Adjaye: Από το χάλκινο μετάλλιο στο χρυσό, μια διαδρομή 30 χρόνων

Ευάγγελος Λάνταβος - 09/10/2020

Στο ξεκίνημα του ακαδημαϊκού έτους 1995-96, δευτεροετής φοιτητής στην αρχιτεκτονική σχολή του Πανεπιστημίου South Bank στο Λονδίνο, επιλέγω, ως είθισται, να ενταχθώ σε ένα από τα design units της σχολής, τη διδασκαλία του οποίου κατηύθυναν δύο νέοι αρχιτέκτονες, ηλικιακά κοντά στα τριάντα. Επικεφαλής εμφανίζεται ο Mike Kane, ως παλαιότερος στη σχολή, ενώ ο έτερος, ο David Adjaye, είναι ένας πρώην μαθητής του ο οποίος διανύει το δεύτερο έτος του ως διδάσκων. Από τον πρώτο κιόλας καιρό φάνηκε ότι η έντονη προσωπικότητα και η οξυδέρκεια του Adjaye ισοστάθμιζαν την όποια μεταξύ τους διαφορά ηλικίας και διδακτικής εμπειρίας. Από τους φοιτητές του ο νεαρός αρχιτέκτονας περιμένει πολλά, είναι καυστικός με την αδιαφορία και την έπαρση και υποστηρικτικός με αυτούς που προσπαθούν.

Γεννημένος το 1966 στο Dar es Salaam της Τανζανίας, γιος ζεύγους διπλωματών από την Γκάνα, ο Adjaye αλλάζει συχνά χώρα διαμονής. Μέχρι το 1979, όταν σε ηλικία 14 ετών θα εγκατασταθεί μόνιμα πλέον με την οικογένειά του στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει ήδη ζήσει σε χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, όπως η Αίγυπτος, ο Λίβανος, η Υεμένη και η Σαουδική Αραβία. Το ακαδημαϊκό έτος 1985-86 παρακολουθεί μαθήματα

στο Πανεπιστήμιο Middlesex για να λάβει το Diploma in Art and Design. Δύο χρόνια μετά εγγράφεται στην αρχιτεκτονική σχολή του Πανεπιστημίου (τότε Πολυτεχνείου) South Bank, απ' όπου αποφοιτά το 1990. Είναι η ίδια εκείνη χρονιά που του απονέμεται το Bronze Medal στα ετήσια βραβεία "President Medals" που διοργανώνει το Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA), στα οποία συμμετέχουν επιλεγμένες διπλωματικές εργασίες από πανεπιστήμια όλης της χώρας. Αυτή η διάκριση τον βοηθά να εργαστεί στα γραφεία του David Chipperfield και του Eduardo Souto de Moura. Το 1993 λαμβάνει πτυχίο Master από το Royal College of Art και ξεκινά να διδάσκει στο South Bank, ενώ ένα χρόνο μετά δημιουργούν με τον φίλο και συνεργάτη του William Russell το γραφείο τους στο East End του Λονδίνου.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, μέσα σ' ένα γενικότερο κλίμα ύφεσης, μια μερίδα νέων αρχιτεκτόνων θέλησε να απομακρυνθεί από το high-tech ύφος που είχε γίνει συνώνυμο με τη μοντέρνα αρχιτεκτονική στο Ηνωμένο Βασίλειο, πρόθυμοι να δημιουργήσουν έργα τα οποία να ακολουθούν θεωρητικές και αισθητικές κατευθύνσεις αντίστοιχες με αυτές που διαμορφώνονταν τα προηγούμενα χρόνια στην Κεντρική Ευρώπη. Ανάμεσά τους, ο Adjaye αποτέλεσε μέλος μιας ομάδας αρχιτεκτόνων και καλλιτεχνών, των οποίων οι συναντήσεις σχεδόν κάθε Κυριακή για ενάμιση χρόνο, είχαν σαν σκοπό την ανταλλαγή απόψεων για την αρχιτεκτονική και τις εικαστικές κατευθύνσεις στα κοινωνικοπολιτικά πλαίσια της περιόδου. Σε κάθε συνάντηση γινόταν παρουσίαση θεμάτων προς συζήτηση με την μορφή ερωτημάτων και κειμένων. Τα κεντρικά μέλη της ομάδας των αρχιτεκτόνων αποτελούσαν οι Tony Fretton, Jonathan Woolf, Adam Caruso, Jonathan Sergison, Stephen Bates, Ferruccio Izzo, Juan Salgado και ο David Adjaye, οι εικαστικοί Mark Pimlott και Brad Lachore, ενώ συχνά συμμετείχε στις συναντήσεις και η συγγραφέας Irene Scalbert. Πολλές φορές, τα συμπεράσματα των συζητήσεων διοχετεύονταν στα design units των σχολών στις οποίες δίδασκαν κάποιοι από αυτούς, ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσαν και ένα είδος μανιφέστου πάνω στο οποίο στηρίχτηκαν αρχιτεκτονικές προτάσεις, αν όχι ολόκληρα γραφεία.

Η αυγή του 21ου αιώνα βρίσκει τον Adjaye να έχει πλέον δημιουργήσει το δικό του γραφείο κάτω από το όνομα Adjaye Associates, με παραρτήματα σε Νέα Υόρκη και Βερολίνο. Οι αναθέσεις πυκνώνουν, ενώ ταυτόχρονα μεγαλώνει το κύρος του γραφείου και η κλίμακα των έργων. Σταδιακά, στη δημόσια αρχιτεκτονική που σχεδιάζει ενσωματώνει σε κάποιες περιπτώσεις στοιχεία από την αφρικανική κουλτούρα, χωρίς όμως αυτά να είναι πάντοτε άμεσα ορατά. Δημιουργεί μια σύγχρονη αρχιτεκτονική γλώσσα με αναφορές στην αφρικανική ήπειρο. Στα έργα «κλειδιά» του γραφείου μπορούν να συμπεριληφθούν τα κτήρια Εκπαίδευσης και Βιβλιοθηκών με κοινωνικό χαρακτήρα "Idea Store" στο Λονδίνο (2001-05), το Βρετανικό περίπτερο για την Biennale Τέχνης στη Βενετία (2003), το Εκπαιδευτικό Κέντρο του ιδρύματος Stephen Lawrence στο Λονδίνο (2004-07), το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στο Denver, Η.Π.Α. (2004-07), η Σχολή Οικονομικών και Διοίκησης Επιχειρήσεων στην πόλη Skolkovo της Ρωσίας (2006-10) και το Μουσείο Αφροαμερικανικής Ιστορίας και Πολιτισμού στην Washington DC (2009-16).

Παράλληλα, ο Adjaye θα διδάξει στην Architectural Association του Λονδίνου και στα πανεπιστήμια Harvard, Michigan, Princeton και Pennsylvania. Η θητεία του ως φοιτητή αλλά και καθηγητή στο Royal College of Art έπαιξε καθοριστικό ρόλο στις μετέπειτα συνεργασίες του με εικαστικούς καλλιτέχνες, όπως ο φίλος του Chris Ofili, ο Tim Noble και η Sue Webster, καθώς και ο Δανός Olafur Eliasson: ο Adjaye βλέπει τον εαυτό του περισσότερο ως εικαστικό δημιουργό παρά ως έναν «συμβατικό» αρχιτέκτονα. Ταυτόχρονα, μεταξύ 2002 και 2006 παρουσιάζει στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο του BBC το πρόγραμμα "Dreamspaces", όπου του δίνεται η δυνατότητα να πάρει συνέντευξη από τους Oscar Niemeyer και Charles Correa.

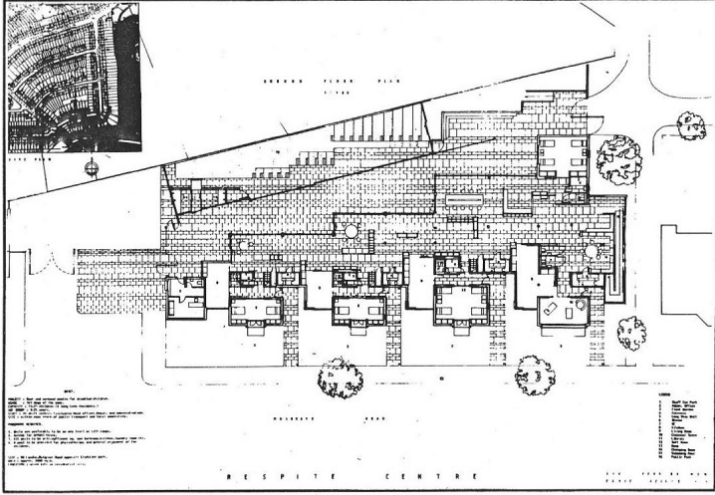
Στην Ελλάδα ο Adjaye έχει βρεθεί αρκετές φορές για διακοπές και ως προσκεκλημένος ομιλητής. Θυμάμαι με πόση θέρμη μιλούσε για τη Σίφνο. Γνωρίζει αρκετά για τη σύγχρονη ελληνική αρχιτεκτονική και έχει επισκεφθεί μεταξύ άλλων το σχολείο του Τάκη Ζενέτου στον Άγιο Δημήτριο και την κατοικία Λαναρά του Νίκου Βαλσαμάκη.

Σήμερα, 30 χρόνια μετά το πρώτο του βραβείο, ανακοινώθηκε πως ο Adjaye θα λάβει το Royal Gold Medal για το 2021 από το Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων για τη συνολική του προσφορά στην αρχιτεκτονική, κάτι που αποτελεί την ύψιστη διάκριση για την αρχιτεκτονική στο Ηνωμένο Βασίλειο και μια από τις σημαντικότερες στον κόσμο.

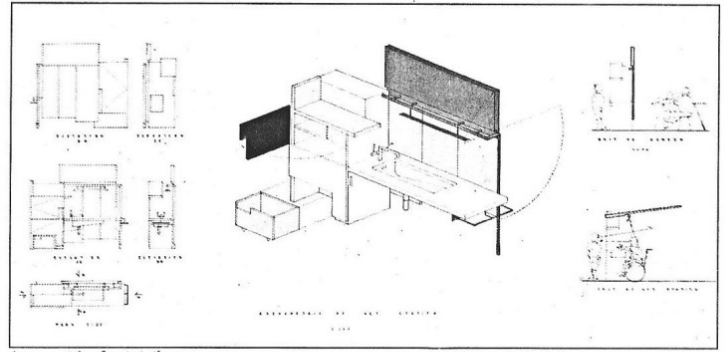

Street perspective.

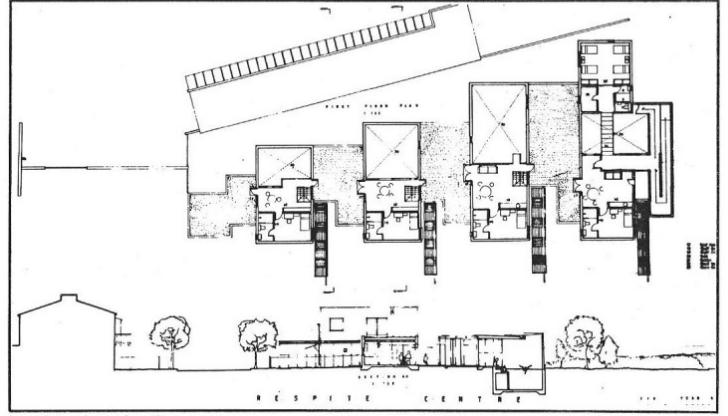
**Bronze Medal: David Adjaye (South Bank Polytechnic),
Respite Centre for Physically and Mentally Disabled Children**

Ground-floor plan.

Axonometric of wet station.

First-floor plan and section.

Φωτ.01: Διπλωματική εργασία του Adjaye βραβευμένη με το χάλκινο μετάλλιο της RIBA, 1990

Φωτ.02: Συνάντηση στον κήπο της κατοικίας του Peter και της Alison Smithson (φωτ. Mark Pimlott)

Φωτ.03: Idea Store στην περιοχή Tower Hamlets του Λονδίνου (φωτ. Lyndon Douglas)

Φωτ.04: Stephen Lawrence Centre στο Λονδίνο (φωτ. Lyndon Douglas)

Φωτ.05 ή 05b: Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων, Skolkovo, Ρωσία (φωτ. Ed Reeve - Igor Sbolev)

Φωτ.06: Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Ruby City στο Σαν Αντόνιο, Τέξας (φωτ. Dror Baldinger FAIA)